

CONTIMPORANUL

Anul VIII, Nr. 78.

INTERIORUL NOU

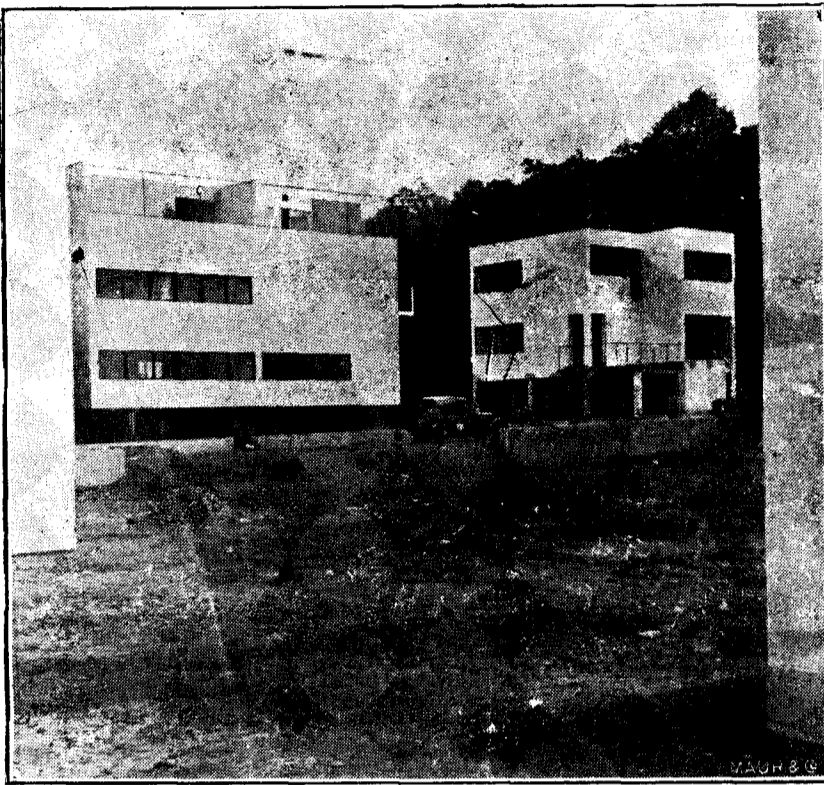
Biblioteca Universitară Ferdinand
Cm. C. 1684 1126
EXEMPLAR LEGAL.

Nimic mai onest și mai categoric decât comerciala invitație: vizitați și vă veți convinge. Am fost ispitiți să o utilizăm ca motto, în capul acestor rânduri. Totul altfel ar părea a apărare sau a propagandă a formelor noi de artă, care și-au găsit o expresie concretă și aplicată, în atelierelor de mobilă, legătorie și decorație ale lui Maxy și în cele câteva clădiri, (pilde de sobră eleganță, confort și estinătate) ale arhitectului M. Iancu, știut publicului ca pictor și desenator. Dovada vitalității acestei arte, o face însăși biruința ei în domeniul utilului. Pe terenul acesta s'a produs, în ultimii ani și împăcarea dintre artistul nou și mulțime. Ceea ce prin simplitatea elementară a noutății, părea incomprehensibil sau absurd într'un tablou sau într'o sculptură modernistă, (luăm termenii în sensul lor cel mai general) a fost foarte la locul lui într'o mobilă, într'un bibelou, într'o țesătură. A fost înțeles, cu o entuziastă promptitudine, într'o casă desbărată de curba superfluă și de podoabele aglomerate pe fațadă. Arta nouă aplicată, a căpătat o expresivitate și o forță persuasivă pe care adversarii ei teoretici n'au prevăzut-o. E o luptă câștigată. Ritmul precipitat al vremii, spiritul ei ofensiv și precis, a îmbrăcat stilul lapidar al formelor pure. Năvala cucereste marile orașe, înalță cartiere și monumente de o limpezime atât de deplină, dictată de mate-

rialuri în descătușarea lor spre linia dreaptă orizontală, că pare ciudată și străină. E impresia pe care și-o face un chip știut, în clipa când i-ai descoperit adevărata semnificație. Credeam că ne cunoaștem epoca, trăind într'nsa. Fața ei autentică ni s'a revelat de-abia acum.

Construcția nouă în care ornamentele se nasc din chiar dezvoltarea ei liniară, și se încorporează strict, fără adaosuri perimate, comandă o întreagă refacere a mobilierului și a decorației interioare după legile spațiului inclus. Observăm că, în mai toate construcțiile noi, arhitectul și-a limitat concesile sau robia. La exteriorul, — să-i zicem stilul, — clădirii. În repartizarea spațiului interior, a fost constrâns să se supună modernismului. Aproape toate „interioarele“ burgheze acuză deci un anahronism, sau un contrast hibrid între încăpere și mobilierul stupid al dezorientării ultimilor treizeci de ani.

În atelierelor Academiei de arte aplicate din str. Câmpineanu 14, conduse de Maxy, veți găsi ceea ce gustul d-voastră n'a deslușit. Soluția probei pe care a-ți presimțit-o plimbându-vă prin dezacordul variat al interioarelor d-voastră, e acolo. Nu vă așteptați nici chinezisme, nici japonerii, nici un Orient factice, nici un Secol desgropat. Dar în toată amănunțimea lucrurilor ce vă sunt de folos și de trebuință, veți constata iscusita și armoni-



Vedere din expoziția de arhitectură cehoslovacă 1928.

oasa întrebunțare a materialelor orânduite fără contursuri în spațiu. Aci, suprafața și culoarea își recâștigă drepturile, sau sunt impuse la cuvenitul bir. Linia rămâne distanța cea mai scurtă între două puncte, dar în puritatea ei ideală, ghicești ritmul și elanul. Aci, materia se destăinuie în varietatea ei infinită, și își afirmă valoarea și vitalitatea. Gama senzațiilor e sporită, minunea realității pe aeeastă cale, se talmăcește prin simpla ei întrebunțare fără neglijențe și fără disprețuire. Elementele, aci, colaborează, de aproape sau de departe.

Veți vedea cum o lampă electrică poate fi un monument mic

fără să vă stânjenească. Veți vedea metalul supus unei sclavii delicate, strălucind într'un serviciu de ceai. Covorul nu mai e un privilegiu al trecutului, al orientului și al satului; veți vedea covorul modern și pe el divanul, scaunul, biroul, secolului al XX-lea.

Academia lui Maxy, nu e o înțepănire ci o școală. E un efort care s'a dezvoltat fără sprijin de nicăeri, în spre biruință. Am vrea să dăm cuvintelor noastre sonoritatea aplauzelor, și puterea de înduplecare a reclamei convinse și cinstite: *O vizită la Maxy nu costă nimic; atelierelor sunt deschise toată ziua; vizitați și vă veți convinge!*

I. Vinea

A FACERILE MELE

Cu puțină bună-voință — și de ce n'aș fi bine-voitor față de mine? s'ar putea susține că sunt și inventiv și practic. Mi-am improvizat, de când mă cunosc, o suită surprinzătoare de profesii. Cu fiecare evoluție a mea a evoluat profesiunea, cu fiecare an schimbat, s'a schimbat și profesiunea. Om de afaceri m'a descoperit deabia, un prieten care avea de primit o moștenire. Până atunci nimeni nu s'a gândit că aș putea reprezenta o valoare de schimb, nimeni nu m'a iubit. Vreau să spun atât, ca să mă îngăduie să trăiesc în camarad, frate, alături de dansul. Nu m'aș putea plânge că mi se răpea dreptul la existență. Nu! Mi se îngăduia să trăiesc. Dar cât mai departe, dacă se poate vis-à-vis. Pretutindeni mi se sugera: Dacă ai trece mai târziu! Nu te-ai putea naște cu 30 de ani mai târziu? — te-ai înțelege de minune cu copiii mei! Și cu străbunicul te-ai fi înțeles; cu noi e mai greu...

Primul care m'a descoperit marfă de preț, a fost prietenul moștenitor. Și asta, fiindcă nu-i se cuvinea nici un fel de moștenire, n'avusese nici o legătură de rudenie cu mortul. Un neurastenic îi lăsa toată averea. Sora și mama mortului refuzau să-l pună în posesie. De aci nevoia să fie sprijinit de cineva. Îmi amintesc, o amărăciune se răspânda în casa funerară unde a prohodit popii catolici, au răs prietenii, au hohotit femeile și ducea pe invizibile căi aeriene până la vagonul mortuar



Milița Pătrașcu: dansatoare

oprit pe peronul gării. Mortul a fost un libertin. De un trist și un inconsecvent libertinaj. Dar moartea lui s'a săpat ca o cicatrice pe inconștiența mea virgină. Eră cel dintâi cunoscut al meu care nu glumia cu moartea, și mă speria solemnitatea. L-am cunoscut pe fericite moștenitor în casa libertinului: părea un creol tânăr și viteaz, dar prea cuminte, prea obiectiv. Moartea libertinului ne-a apropiat. Moștenitorul avea nevoie de o mărturie vie, de un punct de reazăm. M'a găsit pe mine confesor și sfetnic. Într'adevăr, niciodată n'a venit un om puternic să se sfătuiască cu mine. Până la mine au ajuns acei ce, în lipsă de altcineva, au venit să-mi plângă pe umăr să se sprijine pe brațul meu. Și cum era vara, ne-am apropiat și mai mult. (Vara mi se destina membrele, îmi cresc forțele, îmi crește curajul. Iarna hibernez. Am hibernat întotdeauna. Am un sânge rece de reptilă. Iarna mi-e cu neputință să cuget! Îmi îngheață creierii, mă sgârcesc și renunț la relațiile mele cu oamenii). Am remarcat de asemenea că ceiace se valorifică în genere sunt trăsăturile negative. Vara ies la suprafață, ca petele, defectele mele și mă simt îmboldit spre afaceri. Și cred că sunt într'adevăr om de afaceri fiindcă niciodată nu m'am putut valorifica în altfel. Și trebuie să se îndeplinească când-va și voia mea.

Apropierea de prietenul moștenitor m'a obligat să-mi schimb, în primul rând, felul de trai. Mâncam la un restaurant cu aparență de stație balneară: femei sportive, bărbați robuști, muzici animându-și melodile de pomi și întreg

restaurantul plufind în scânteere de fanfare militare. Mîntea se umplu de fanfare și nelămurit, doruri suave creșteau în mine. Primă faptă a fost c'am renunțat la orice atingere cu femeile. Vederea femeiei mă scârbea. Toate aceste trupuri diforme care poartă gheburi pe piept ca dromaderile! Spiritul și simțurile s'au înălțat deasupra creștetului, rotind ca păsările deasupra turlielor. Moștenitorul mă purifica.

În inchipuirea mea îi și cucerisem moștenirea. Dar el, mai puțin înclinat spre vis, m'a dus la cele două babe. Le-am găsit la masa spiritism cu un șoricar reumatic sub mesuța fără cuie. Am fost silit să exercit timp de patru luni, (câte două ceasuri pe zi) la masa de spiritism, dar cu toată încrederea pe care o avea prietenul în spiritul meu diplomatic, cu toată îndemânarea mea de a-i s gera mesei sfaturi cât se poate de binevoitoare pentru prietenul meu, în cea din urmă zi m'am aflat în aceeași noapte ca și cea dintâi. Babele primeau numai sfaturile transcendentale ale mesii, nu și pe cele practice. L-am sfătuit să renunțe la moștenire.

A preferat să renunțe la prietenia mea.

M'am retras în camera mea nobilă desamăgit, furios. Dar peste o săptămână numai se ivi o nouă afacere. Am cunoscut un om care mi-a dat mult de lucru.

Oamenii pe care îi cunosc pentru întâia dată mă farmecă. O mână și o respirație se întinde din persoana lor până la mine. Dacă vreunul știe mai

Porcul

Se trage dintr'o familie bine cunoscută: tatăl eră un porc bătrân, mama o scroafă!

O să moară de alcoolism; cum se scoală sughite.

Moise din Egipt l'a tratat ca pe un antisemit. Dar e mai habotnic decât profetul; nici măcar nu poțeste carne de porc.

E bolnav putred. Vara trebuie să facă o cură de nămol. Iarna face grăsime în inimă.

Cine i-a scos svonul că e norocos? N'apucă nici bacșiful de anul nou!

Restul timpului îl petrece la grătar.

I. G. Costin

Brutarul

E o excepție: scump la făină. Jumătatea superioară dintr'un atlet complet e brutar. Restul e factor postal.

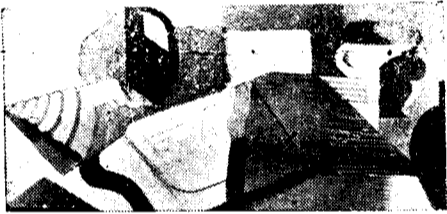
Ucenicia și-a făcut-o la drumul de fier, ca fochist.

Când a cunoscut făina se angajase paită la circ. Din entuziasm.

Astfel s'a copt pentru un apostolat: ne dă pâinea cea de toate zilele — contra plată.

În timpul repausului face colaci. În acest scop fixează o pupăză dedesubt.

I. G. Costin



D-na Andreescu: compoziție.

ales povești frumoase, mi-i destul să-l iubesc, să-l predic ca pe un crez. Trebuie să recunosc însă, că mă entuziasmează mai mult oamenii cu cari discut afaceri, Afacerile mele lunecă pe panta basmelor; ceiace, socot, nu trebuie să mă dispere. Insuccesul nu dovedește nimic. Poate cel mult o experiență ce trebuie repetată. Unul din — așa zice personagiile — care m'au entuziasmat în cariera mea de om de afaceri a fost generalul Alexei Stepanovici Vasilikopulos, fost comandant al cazacilor de Transbaical. L-am cunoscut prin domnul Covată, iarăși o personalitate dotată cu imaginație. Domnul Covată era mult timp. În atingere cu dânsul ceasurile se înmulțesc, privescile cresc și pitici devin uriași. În mâna lui un ou se complică; te poți aștepta să iasă un automobil sau o locomotivă din găoace, în loc de pui. Nu face decât afaceri mari, pentru care se cer investiții multe și le incheie numai dela 6 seara până la 6 dimineața — când se duce la un prieten de se culcă. Câte odată când prietenul e indispus, domnul Covată nu doarme de fel și devine tratabil la orice oră din zi și noapte. Fiindcă urăște singurătatea caută mereu alte tovarășii. Cu tovarășii desinteresati incheie afaceri; (repet numai afaceri mari cari cer risc și imaginație). Afacerile mici cari pot statornici pe un om, să-l prefacă din nimic în gospodar respectat nu-l ispitesc; sunt meschine și nu-s de potriua lui. Pe domnul Covată l-am cunoscut printr'un tânăr revoluționar (care s'a cumințit desigur de atunci) fiindcă în ceasurile libere — dacă se pot presupune — domnul Covată e și idealist. E un bărbat între două vârste: cărunț și verziu, care s'a stabilizat la 42 ani. De l-aș fi întâlnit cu 25 de ani mai

ales doar ca magnet pentru atracția

Pietrișul — și pașii celui care aștepta.

Doi paltini, soare înălțat pe cer trist, spinare de deal.

Se află în umbră o bancă. Ei rătăceau pe vremea amurgului, coborau dealul cu mireasma răsuri, priveau zările — și își linișteau bucuria pe bancă. Luna când s'au întâlnit se numea Septembrie. Și se întrebau: dar luna cealaltă?...
— Sus?...
— Aștepta, bucuros că poate să sufere așteptând-o. La capătul zării se topea în pumni — ceața.

— Sus?...
— Glasul i-a chemat ochii printre ierburi crescute cald în lutul coastei. Ea, ea... Ajuncea cu trupul purtat pe priviri. I-a ajutat să sară pe pietrișul aleiei. Din îmbrățișare — ea s'a smucit, prefăcându-și râsul. O clipă a ispitit-o gândul să alerge pe aleie, dincolo de bancă, să urce dealul. Dar cetise destule cărți, și gândul mușca batjocoritor. Si-a spus, mulțumită: ca într'o idilă pentru pensionare...

— El a vrut s'o supere, iscodind-o: de ce a întârziat? pe cine a sărutat până s'ajungă sus? de ce nu se lasă îmbrățișată? Dar a izbutit să-i strângă brațul. Ea s'a cutremurat. O neînțeleasă tristețe îi ghemui sufletul în ochi, adumbrindu-i l-a coprins mijlocul, în soare. S'a sbătut. Nu a înțeles și a sărutat-o. Buzele i s'au sgrumtat ca inspăimântate de silă. Carnea s'a scuturat răscolită de panică. Uimit — a vrut s'o mângâie. A fugit.

— El a simțit — ca o piatră durerea. De ce fugi? Îl sărutase pe bancă, cu o risipire de chemări în seară. Cea dintâi îmbrățișare. Nici unul, nici altul n'au înțeles că pășesc — alipindu-și trupurile — pragul cu taine. Buzele ei se răzvrăteau, iar dinții ispiteau buze. Sărutările se desprindeau sângerate, deșirând răsufllarea. N'au mai vorbit. Trup lângă trup — gândeau că sufletele se împreună în acel văzduh de vis pe care îl aflaseră inapoia pleoapelor. S'au despărțit cu o singură îmbrățișare; nesfârșită, largă, îndrăzneță. Ea coborând cărarea. El aler gând pe aleia cu pietriș.

— Acum...
Îl privea cu ochi inspăimântați. L-a rugat să uite ceiace s'a petrecut în seară. Amândoi, pe bancă, așezați ca doi tovarășii de drumeție osteniți. Ce să-și spună?

— Ai venit de mult...
— ...
El a zâmbit. Și-a stăpânit desgustul pentru zâmbetul lui neghiob și blând.

— „Dar noaptea, noaptea de ce a îndrăznit?” — o chinuia gândul.
— Ești supărată pe mine?...
— Da.
— Ești supărată că aseară...?
— Nu, nu... Dar ai îndrăznit prea mult astă seară...
— ...
— Noaptea ai fost penibil, ai fost groaznic, m'ai făcut să sulăr, mi-ai făcut scârbă, scârbă...
— Noaptea?...
— Nu tu... știu... Dar visul?...
— M'ai visat?
— Penibil... a fost penibil... De ce ai făcut asta, de ce ai îndrăznit?... Ca un om de rând, ca un slugoiu... Mi-a fost scârbă, scârbă... înțelegi?...
— Și-a depărtat și mai mult trupul, pe bancă... În zări, aflând fapta, nu bănuise urmări. Cr dea că visul poate fi ascuns, uitat. Iar sărutările celui îndrăgît, mângâietoare.

— Dar eu... eu nu știu nimic...
— ... Ce pot face? Mi-e scârbă?...
— Un vis...
— Nu pot uita.
— Mi-ești dragă!
— Mi-erai drag...
Ar fi vrut să plângă și să sufere... Ar fi vrut să-i spună, *lui*, că îl iartă, că înțelege, că nu e vinovat. Nu pu tea nimic. Simțea că între viețile lor a crescut iar larg de prăpastie. Zi după zi, prietenia înălțase o punte. Au crezut-o veșnică și au numit-o dragoste. „Dar veșnicia poate fi năruită de un vis...?” se răsvrăți el.

— E stupid... E copilăresc... Eu nu am vrut; tu...
— Nici eu *nu* am vrut. Eu am țipat, te-am lovit. Dar te-ai arătat neîndurător, ca un sălbatec...

— Toate acestea *în vis*... Dar cine trăiește din vise?
— Nu știu, nu știu... Nu te mai pot săruta... Mă obosești mă deprimă aproprierea.

El a crezut că înțelege; un fapt strein, necunoscut, îi despărția. Nu erau vinovați. Trebuiau să sesupună...

— ... Unui vis?
— Și eri imi erai atât de drag... E absurd... Tăceau amândoi. Destinul — sau o minciună îi despărte?

capitalurilor. În desperarea noastră, generalul se ilumină: își aminti c'a îngropat în taiga siberiană 260 de puduri de aur. Comoara e păzită de doi cazaci ce i-au rămași credincioși și-l așteaptă. Hotărâm să *descoperim* cheltuelile de călătorie pentru tustrei și ne întorcem milionari în Europa, dacă nu preferim să rămânem ca vânători în bazinul tropical Usuri. M'a încâlzit acest vis, m'am lăudat cu el necunoscuților, am răspândit veste în sat ca fapt indeplinit, că voi face o călătorie în Siberia și poate, să și rămân pe acolo. Cunoscuții au răs. Știau că acum câțiva ani am încercat să intocmesc din refugiați albi o oștire antibolșevică și să-i predau comanda lui Mahno (pe atunci aflător în țară). Cunoscuții știu că Mahno a fugit și a tăiat doi cai într'o pădure a Buzăului iar eu am fost silit să licențiez pe mercenari.

După o săptămână de meditație nouă mi-am dat seama că nici un ilantrop n'ar risca să finanțeze noua întreprindere a generalului Vasilikopulos. Ne-am adunat și am decis că trebuie să renunțăm și la serviciile domnului Covată pe care prea l-am găsit în plus pentru bugetele și existența noastră...

După alte câteva afaceri cu aceiaș reușită generalul a renuțat și la mine.

La urma urmei s'a mulțumit cu o subvenție deși, de mărturisit, mărturisește că e antreprenorul cântarelor automate din gările țării întregi.

Mă mulțumesc să aștept o nouă afacere...

Ion Călugăru

1) Din romanul „Omul de după ușă“.

Au trecut orășeni pe aleie, și s'au silit să-i privească liniștiți, cuviincios. Gândea: „cum ne vom despărți?” Dar glasul lui a izbucnit aspru, aproape.
— Auzi? E stupid. dragostea noastră nu se poate opri aici...
Ea a început să plângă. El a voit s'o îmbrățișeze. Dar a zărit un păianjen mare, întunecat, cu semnul unei cruci albe. Se cățara prudent pe rădăcinile paltinului.
— Mă simt atât de nefericită...
— „Oare e veninos?” se întrebă el. ca prins de o nestăpânită curiozitate.
Întrebarea îi deslănțui în suflet bucurii. Se surprinse liber, tânăr, dornic de a se arăta altfel decât ceilalți. Urmărea cu nesaț umbletul nesigur al păianjenului. Dar văzând că tovarășa plânge, se sili să pară trist.
— Dar e absurd, repetă el cu inchipuită căldură, dragostea noastră va continua... lți iur!

Fortuna Mavromati (Hamburg): pictură.



Fortuna Mavromati (Hamburg): pictură.

„Ce cuvânt stupid”, gândi...
Era neliniștit. Păianjenul dispăruse. Îl căuta din ochi, îngrijorat, printre frunze.

— Poate am să uit, suspină ea.
„Mint? se întrebă. Mint, desigur... Nu mai mi-e drag. Dar cum să-i spun? Suferă...”

Nu cuteza să-și ridice ochii și să-l privească. El, o mângâie ușor pe umeri, căutând păianjenul. Îl descoperi pe paltin, pândind. Bucuria îi răscoli sufletul. Zâmbi.

— Crezi că am să uit? îl întrebă ea, mulțumită că și-a putut incuraja tovarășul.

— Mi-ești dragă!..., minți el, fără să înțeleagă, dar întrebându-se cât timp i-ar trebui păianjenului să ocolească tulpina. Atunci se arătară din nou orășeni pe alec. Ea se minună și îl admiră cu căta iscusință își ascunde emoția vorbindu-i despre păianjeni.

— S'ar putea găsi unul chiar pe aici, prin apropiere, pe vreun pom...
Ea zâmbea.

— E târziu...
— Astăseară vii?...
— Dar să nu mai încerci...

Au răs amândoi, mincinoși și fericiți.
— „Cum uită de repede”, se bucură el.

— „Cât de lesne crede”... se bucură ea.

A întovărășit-o până la capătul aleiei. Nu mai găseau ce să-și spună, și fiecare socotea pe celalt mișcat. Ea a coborât coasta cu răsuri. A privit'o zâmbind. Au fost nevoiți amândoi să-și facă semne. Apoi, pașii sau depărtat pe pietriș.

Mircea Eliade

O Expoziție interesantă. — În saloanele artelor decorative din Str. Cămpineanu se va deschide la 1 Martie expoziția colectivă de arte nouă la care vor lua parte: I. Brătășanu, V. Braunner, Marcel Iancu, M. H. Maxy, Corneliu Mihăilescu, Mișta Pătrășcu, Mattis Teutsch.

Arhitectura

Oricât de izolați și indiferenți trăim noi în orașe improvizate, nu ne poate scăpa actualitatea covârșitoare a unei arhitecturi într'adevăr nouă.

Isbânda ideilor ce cresc, o putem cu precizie urmări, prin efectele lor materiale.

În ultimii 10 ani s'a urnit mai mult decât în 10 decenii anterioare toată așezarea cunoașterii arhitectonice în Europa. Au fost necesare ereziile eclectică, neogotică, baroc-composit, toate fanteziile oportuniste, *jugendstil*, *secesionul*, *neoclastic*, ca să pricepem noua învățătură.

Cei ce s'au așezat dincolo de „*estetica pură*“ de formă seacă artistică-culturală, dincolo de tradiția uzată au fost călăuzele începuturilor.

Artele plastice novatoare au depăzitat arhitectura; aspectul modern al vieții care inspiră în general arta nouă a dat expresiunea socială și arhitecturii.

Arhitectura modernă are obârșia formei sale în satisfacerea strictă, a cerințelor de confort economic și igienă nouă. *Năzuințele estetice ale omului se pot ceti în rezultatele desăvârșite ale tehnicii și se exprimă liber în forma trenului a automobilelor a transatlanticele sau a unei mașini.*

Stilul nou se va forma din coordonarea eforturilor individuale. Arta va limpezi alfabetul arhitectonic către forma obiectivă și universală. Călea este deschisă.

Progresul ideii moderne îl putem urmări în succesiunea aproape neîn-



Marcel Iancu: pictură 1927.

HOTARARI CASATE

Stendhal este la modă.

Nădăduim că lucru nu mai e o noutate pentru nimeni chiar și la noi.

Dimpotrivă ne temem că felul acesta de a consemna — subliniind implicit — strălucit de verdea longevitate literară a maestrului, ne va aduce mânia stendhalomanilor. Într'adevăr a spune despre un scriitor că este la modă înseamnă în mod neobicit, o insinuantă răutate.

Căci în mod obicinuit, logic, dar absurd noțiunea de modă sugerează pe aceea de feminitate iar aceasta pe aceea de capriciu — pentru a spune numai atât. Absurd, deoarece moda este numai efectul unui complex de cauze bine determinate sau chiar și numai determinabile.

Aprecierea nu trebuie să fie neapărat exclusivă de cuvântul modă, care cel mult îi poate varia la infinit intensitatea. Dimpotrivă se respectă astfel și mai mult adevărul, mărindu-se cercul care cuprinde alături de apreciatori și adepți, pe cititorii pur și simpli.

Stendhal este la modă.

Nu același lucru s'ar putea spune despre Balzac care are mai mulți apreciatori și chiar adepți decât cititorii pur și simpli, în ciuda amploarei elementului foileton din opera sa.

Balzac s'a citit și se citează dar nu se mai citește.

Pe câtă vreme Stendhal...

Și e firesc.

Stendhal a fost un artist, Balzac un luptător răzvrătit, cu idealuri nu tocmai idealiste și mai ales recomandabile. Lupta este dezordonată, puhoiul clodotitor este tulbure. De aceea materia bogată în substanțialitate turnată în tiparele „*Comediei Umane*“ este desechilibrată.

Dimpotrivă romanul lui Stendhal are o puritate de contururi aproape clasică.

Balzac alternează în doze inegale dinamicul și staticul, perzându-se în considerații de cele mai multe ori retorice sau în descrieri nesfârșite care obosesc repede răbdarea cititorului pur și simplu.

Stendhal în mod matematic a fiecare patru pagini static introduce un element nou care alimentează interesul.

De aceea se poate spune că Balzac este numai la... onoare.

Indiferent de aceste nuanțe esențiale este importanța acestor uriașe figuri ale secolului XIX cari astăzi sunt mai contemporane ca niciodată.

Și în vremea în care fanaticii răscolesc arhivele în căutarea de noi documente și de detalii inedite asupra

vieții și operei lor, când editorii se luptă aprig pentru dobândirea celor mai neînsemnate pagini manuscrise, când Henry Debraye abia a publicat ediția definitivă a lui *Lucien Leuwen*, și Henry Martineau va publica zilele acestea neterminatul „*Lamuel*“ iar acel *Balzac mis à nu*“ a fost primit cu adevărată frenezie, e firesc să devie, extrem de interesante unele păreri imediat posterioare morții scriitorului idolatrat de Henri de Regnier cât și și a celui care voia să „*domnească cu condeiul*“.

Astfel pagini lipsite de orice interes și mai ales de orice valoare, pagini complet perimate, devin de o neașteptată actualitate.

Acum 71 de ani a apărut la Paris tipărită cu deosebită îngrijire și sub un titlu kilometric, lucrarea unui oarecare *Eugène Poitou*.

Acest ilustru necunoscut, se pare că era totuși un personaj de oarecare importanță, judecând după titlul său de Inalt Consilier la Curtea Imperială din Angers.

Părerea — sau mai exact — păreri sale, enunțate și dezvoltate generos în această lucrare devin importante prin aceea că sunt girate printr'un premiu de către una din secțiunile Institutului și anume de Academia de Științe Morale și Politice.

A gira înseamnă a asuma întreaga responsabilitate a celor girate, uneori chiar adoptarea lor.

Caracterul citatelor pe care le vom da mai jos ne obligă din respect față de înalta instituție să adăugăm că lucrarea a fost prezentată la concursul instituit de Academia asupra subiectului: *Despre romanul și teatrul contemporan și despre influența lor asupra moravurilor*.

Din rapoartele membrilor referenți, rapoarte inexplicabil anexate volumului, reese că la concurs s'au prezentat numai 4 lucrări dintre cari trei imposibil de luat în considerare.

Iată deci că juriul fiind oarecum forțat, Academia nu poate fi învinuită sau bănuită de... ușurință.

În același fel se poate absolvi «*Asociația Critice Dramatice*» de a fi premiat „*Pavilionul cu umbre*“.

Un concurs trebuie negreșit să aibă un rezultat și atunci se adoptă soluția faimosului umorist: «*Din două rele se ia cel mai mic*».

Perzându-și astfel importanța reprezentativă — cu toate că referentul le aduce multe elogii — păreri nu-

mitului Poitou nu rămân mai puțin interesante și mai ales înveselitoare.

Este destul să cităm acest pasaj din *prefață* pentru a putea să ne facem o idee de tonul ntregei lucrări:

„O reacțiune începe să se facă în spirite contra *acelei literaturi corupte și corupătoare* care a domnit în Franța 25 de ani: toată ambiția mea va fi să îi grăbesc progresul. Poate că această reacțiune nu este nici atât de înaintată nici atât de generală cum se complac să o spună unii. Și *unele succese literare ale zilei* sunt de natură a o dovedi. Aceasta nu ar fi decât un motiv mai mult de a protesta energic contra atare opere *prea multă vreme înconjurate de o admirație ușurată sau de o indulgență regretabilă*.”

Dar ceace pot să afirm, este că nu ași fi scris această carte dacă nu aș fi avut încredere în viitor și dacă nu aș crede în ridicarea ideilor, în înfăptuirea moravurilor și în regenerarea literaturii noastre“.

Asupra acestora înaltul magistrata-tacă subiectul, împărțind morala în *publică și privată*.

După ce îl face praf pe *Théophile Gauthier* a cărei «*Mademoiselle Maupin*» i se pare opera unui dement și deplânge că «*geniul*» lui *Georges Sand* se risipește în opere cari atacă societatea și instituțiile sacre, dar după ce se ocupă minușios de «*marii scriitori*» al căror nume ne sunt absolut necunoscute ajunge la Stendhal.

Frază începe astfel:

«*Citim în cartea „De l'amour“ a unui oarecare Stendhal (Henri Beyle) etc. Si în notiță:*

«*Această carte datează din 1822. Cronologia aparține unei epoci deja depărtate de noi. Dar demi-celebritatea ei este mult mai recentă. De abia prin 1834 a început să fie ceva mai cunoscută. Și numai de câțiva ani s'a făcut un fel de popularitate puțin meritată și mai ales foarte supărătoare*»

Mai departe pudicul Poitou se emoționează de faptul de a numi iubirea «*un fluid nervos, o lege fizică*».

«*E ciudat că scriitorii din această școală vorbesc uneori de datorie. Dar e curios de știut ce înțeleg ei prin acest cuvânt. Mai ales Beyle are asupra acestui punct o teorie care face să fie notată.*

El a dezvoltat-o într'o carte *detestabilă din toate punctele de vedere, plină de fier, de ură religioasă, de scepticism și corupție elegantă: „Le Rouge et le Noir“*.

treruptă de manifestări de arhitectură din ultimii ani.

1. Expoziția *artelor decorative* dela Paris au pus problema cu sfi la începuturilor. Desigur altfel decât pe calea ornamentației se putea experimenta gândul viu al raționalismului nou, gândul înrăurit de realitate.

2. Am anunțat anul trecut evenimentul expoziției de arhitectură dela *Stuttgart* care strânsese la o laltă opera celor mai buni arhitecți tineri ai Europei. Operă puternică de jalonare; orientare tehnică și estetică.

Pentru prima dată reese clară și atotcuprinzătoare opera îndrumătorului isteț; a lui Corbusier.

3. După aceea am văzut expoziția de proiecte și modele de arhitectură nouă din Varșovia unde a precumpănit conducerea ideii puriste rusești cu acel gust de uzină proletară în orice casă sau palat urban.

4. În fine în anul acesta trebuie să notăm cu satisfacție expoziția de arhitectură nouă din *Brno*. Un mănunchi decis de câțiva arhitecți tineri cehoslovaci au reușit să înfăptuească această minune ce este expoziția vecinilor noștri.

Printre cele mai frumoase cităm casele lui Bohuslav Fuchs, Stepanek, Jaroslav Grunt, Prof. J. Kroha, H' Foltyn și Miroslav Putna.

Cine socoate credința și sacrificiile necesare înfăptuirii acestor manifestări necunoscute până în zilele noastre în arhitectura va înțelege că e vorba azi de o adevărată renaștere artistică europeană.

Marcel Iancu

Apoi citează pasajul în care Julien Sorel socotește seducerea d-nei Renal ca o datorie de îndeplinit față de el însuși și îl comentează astfel:

«*Se poate închipui un mai odios abuz de cuvinte? Este cu puțință să insulti mai obrasnic conștiința și să travestești într'un chip mai nelegiuit noțiunile sale cele mai sfinte?*

Regretăm că nu ne îngăduie să reproducem pasajul acesta savuros, în întregimea lui, De asemenea pe acela care după — 20 sau 30 pagini — începe astfel:

«*Am mai citat un scriitor Beyle sau Stendhal etc.*

Și apoi dintr'odată «*se dă*» (ce-ar zice Poitou de o astfel de expresie) la Balzac.

Este peste puțință să nu cităm tot acel pasaj:

«*Printre generația literară care datează dela 1830 d-l de Balzac este acela care a continuat cu cea mai mare strălucire, aș fi putut spune: scandal, tradiția întreținută de Beyle. Balzac în această privință este elevul lui Beyle. Se pare că volumul «*De l'amour*» a inspirat autorului romanului «*Peau de Chagrin*» cartea sa și mai rușinoasă și mai corupătoare încă: «*Fiziologia Căsătoriei*».)*

Între aceste două opere este o incontestabilă analogie și un fel de aer de familie atât pentru formă cât și pentru fond.

În ce privește forma aceiaș afectare a metode or științifice, acelaș dogmatism pretențios, acelaș «*parti-pris*» de ciudățenie, cât despre fond e acelaș materialism medical, acelaș sensualism practic, aceeaș lipsă de orice sentiment înalt și de *gândire morală*: adăugați numai la d-l de Balzac, mai mult cinism în corupție și mai multă grosolanie în limbaj. *Nu trebuie să vă așteptați să intrăm în aprecierea acestei cărți, ar însemna să-i facem prea multă cinste* Nu e în ea nici doctrină nici ceva asemănător. Este imoralitate pură, libertinaj rafinat și quintesențiat. Chiar și din punct de vedere literar, opera este indigestă, grețosă și nu poate place decât spiritelor blazate sau școlarilor avizi de picanterii. Gluma e lipsită de grație, observația de delicatețe în așa fel încât plictiseala și desgustul servesc de preservativ contra corupției. Dar spiritul care a inspirat această carte se găsește în mai multe din scrierile d-lui de Balzac și nu sub forma aceasta pedantă și cinică dar în stare de maxime practică și de morală uzuală.

Mai trebuie să spunem că «*Le Père Goriot*» i se pare tot atât de mons-

1) De ce a scăpat bietul Gourmont!

NOTE, CĂRȚI & REVISTE

O anchetă. — La Revue „Cahiers de L'Etoile”, dans son numéro de Novembre-Décembre termine sa première année d'existence, eannounce, pour l'année 1929, le développement de son programme. Pour mieux réaliser ce programme, les „Cahiers de L'Etoile” instituent, auprès des esprits les mieux informés dans tous les ordres de la connaissance et de l'action, une vaste consultation internationale, afin d'établir l'exacte position et rechercher la solution d'un problème qui leur paraît des plus importants à résoudre :

A) Existe-t-il une inquiétude particulière à notre époque ?

B) 1. La constatez-vous dans votre monde? Quelles formes y prend-elle ?

2. Comment s'exprime cette inquiétude dans et devant la vie sociale ?

(L'interdépendance des pays, la condensation de la population dans les grands centres, le machinisme collectif, l'automatisme individuel tendent-ils à anéantir la personnalité humaine ?)

2. Et dans la vie sexuelle ?

4. Et dans la foi ?

5. Quel est son effet sur l'activité créatrice ?

C) L'inquiétude n'est-elle pas la souffrance d'une humanité qui cherche à retrouver son unité en se libérant de ses prisons (temps, espace et solitude individuelle) ?

Dans ce cas, une époque de grande inquiétude ne marque-t-elle pas l'éveil d'une nouvelle conscience ? Et si nous sommes dans telle époque, pouvons-nous déjà dégager cette nouvelle conscience et ses caractères ?

Le Comité de Rédaction des Cahiers de L'Etoile, s'adjoint M. M. S. Klingsland, Ph. Soupault et L. Martin-Chauffier afin de présenter les vérités qui se dégageront de cette consultation.

Les réponses paraîtront en un volume spécial consacré à „L'Inquiétude Contemporaine” publié par la Maison Kra. La Rédaction des Cahiers de L'Etoile espère que ce volume pourra, en une certaine mesure, éclairer la Conscience contemporaine sur le but que l'humanité poursuit.

Dans son numéro de Novembre-Décembre, les Cahiers de L'Etoile publient : un poème de *Krishnamurti* et des remarques sur „*Les Rythmes Humains*”; une magistrale étude de *Elie Faure* sur la sculpture hindoue ; des articles, de *Itsuzo „Takeuchi”*, „*Quelques feuillets d'un traité de l'Art chinois*”; „*De l'art divin et de l'art dédramatisé*” par *Rom Landau* „*Vie et mouvement*” par le *D-r P. Cragnolini*; „*Le problème spatial dans la pe-*

inture” par *Léopold Survage*; „*L'émotion dans la peinture espagnole*” par *Georges Pilement*; „*Portrait de sada, petite singe*” par *Francis de Miomandre*; „*la rénovation du sentiment musical*” par *André Coeuroy*; „*l'Art et l'esprit nouveau*” par *Myriem Cuttoli*; et des *Chroniques* par *Marcel Berger*; „*Les enseignements de l'année sportive*”; de *Sigismond St. Klingsland*, „*Quelques réflexions à propos des idées d'Albert Gleizes sur les Arts plastiques*”; de *Jaques Crespele* „*Après le Pacte : l'émotion de la Paix*”; „*A travers les livres*” par *I. de Manziarly, Anne-Armandy et Carlo Soares*.

Les Icoane ruses de Pierre Muratov — Este o adevărată carte de artă și care va fi pentru mulți cititori, o revelație.

Nimic nu e atât de rău cunoscut ca pictura rusă, ca frescele și icoanele dela Vladimir și Novgorod. Studiul D. Murator dă, împreună cu un text precis, documente cari ne uimesc și cari ne descoperă o Rusia medievală mult mai bogată artistică decât cum se crede de obicei. Se văd ridicându-se, de asemenea, nume de pictori, cari ar putea sta cu cinste în orice istorie de artă europeană. Ne fiind la origină, de cât o provincie a Bizanțului, Rusia se afirmă în sec. al XIV, după formele noi și originale.

Novgorod devine mai mare centru de artă și Théophane le Gue, cântând viforescul, iubind notațiile realiste, face o școală. Elevul său Roublev, este la sfârșitul sec. al XIV-lea, un fel de Fra Angelico, rus.

Marele decorator este acela care de la 1500 a decorat, marile fresce ale mănăstirii Saint-Théraptate : maestrul Denys. Este un nume care cu atât mai puțin nu trebuie să-l uităm. Cu aceste mari figuri, el este în același timp, precursorul manierismului epocii următoare. Operele sale, ca și acelea ale celorlalți artiști, uimesc prin originalitatea lor.

Este o lume curioasă și nouă pe care M. Muratov vine să ne-o arate; această lume de icoane perfect, șlefuite, restaurate de către „comisia Grabow” (1919—1920) și care părușe a fi de o deseserantă monotonie, și iată-le, ne minunează prin farmecul și diversitatea lor, extrem de sigură și întinsă, arată că nimic nu e mai puțin imobil decât arta Persiei și a Assiriilor.

Adolf Behne : O oră de arhitectură (Akademischer Verlag Stuttgart).

Cunoscutul critic schițează într-o carte plină de aforisme și reproduceri o filosofie a esteticii moderne. Pe cale empirică : plină de exemplificări de o plasticitate neobicinuită această carte care nu are o singură pagină de teorie ne introduce fără să ne dăm seama în rațiunea arhitecturii nouă.

Concluziunea : Arhitectura modernă este astăzi socială umană și practică și în lanțul evoluției sale pentru prima oară adevărată artă de a locui.

L'art chréticu primitif et l'art byzantin. —

D. Charles Diehl a reușit să pună în șai-zeci de pagini tot esențialul artei creștine din primele secole și al artei bizantine, pe cari le cunoaște minunat. Din vremea cata-combelor până în sec. al XV-lea. urmărești pe rând desfășurarea faptelor artistice, cari, atât de mult, în timp, au minunat occidentalul.

Arta bizantină apare în toată originalitatea și diversitatea; trei elemente se contopesc în ea; helenismul, orientul și creștinismul. Din înbinarea lor naște un stil nou, care variază dealtfel după loc, după cum se găsește în Egipt, în Syria, în Mesopotamia ori în Asia Minoră. Ca să reamintim expresia lui Auguste Choisy „influențele Persiei Sassanide se întâlnesc cu tradițiile clasice, pe un pământ în care trăiește încă helenismul.” De aci pornesc elementele generale pe cari le întâlnim pretutindeni.

Cele trei mari perioade ale artei bizantine sec. al VI-lea, apoi aceia care ține din sec. al VII-lea până în sec. al IX-lea și în fine minunata reîntoarcere din sec. al XIV-lea și al XV-lea, sunt, fără nici o îndoială, de o mare bogăție. Dealungul veacurilor s'a născut, puțin câte puțin, iconografia creștină; această „artă savantă și rafinată, prinsă de pompă și de lux”, a exersat o mare influență, în timpul evul-mediului și chiar în epoca renașterii : cartea recentă a D. M. Muratov despre „Icoanele rusești.” a arătat, cu deamănuntul, tot ceace îi datorește țările slave.

În același timp cu frumosul volum al lui Charles Diehl e și acela al lui Georges Contenau despre „l'art de l'Asie occidentale ancienne, publicat nu de mult.

Poverello. — *Cronică istorică în 5 acte* (1205—1226) de Jules de Marthold.

Această cronică deși are toată animația unei drame este o dramă, în sfârșit, a fost scrisă de un cunosător al teatrului. Este operă postumă a lui Jules de Marthold. El a scris mai mult de oșută de piese, în proză și în versuri, dintre care, multe au fost onoarea teatrelor, cari le-a reprezentat. Jules de Marthold, a lăsat amintirea unui erudit, a unui adevărat poet, a unui jurnalist al spiritului ascuțit.

Nevasta lui, ea însăși o scriitoare distinsă.

Jean Badovici — Th. v. Doesburg. — Cu oarecare întârziere intervenim ca martori într'un conflict între prietenul nostru Jean Badovici și D-l Theo. v. Doesburg. Ținem să precisăm prin acestea încrederea ce o avem în munca și sacrificiul nemăsurat ce l'a depus în orientarea și purificarea arhitecturii noi prietenul Badovici. Suntem și am fost întotdeauna nedumeriți ca mulți colegi din Germania, Olanda și Franța în fața teoriilor dezvoltate de grupul D-lui Doesburg. Nu poate fi vorba de plagiat într'un articol în care autorul dezvoltă vederile altuia.

Cahiers D'Art director Chr. Zervos (Paris).

Cu ce bucurie răsfoim caetele cuceritoare ale artei noi: Reproduceri în folio din Renoir, Picasso, Matisse alături de opera actuală a celor în creștere și a noilor apostoli; Ernst, Menkes, Arp, Borés. Pagini întregi închinat muzicii moderne, teatrului arhitecturii cinematografiei noi. Ultimul număr publică o parte din opera mare și necunoscută a pictorului dispărut *De la Fresnay*. Cronică descoperirilor ne prezintă un nou artist pe *André Beaudin*: Sensibilitate și meșteșug puternic servesc o fantezie plastică neobicinuită. *Arhitectura lui Garnier* este precursora întregului efort industrial modern. Curajul constructiv al acestui artist întrece orizontul arhitectural.

Codexul expozițiilor și al informațiilor artistice din Europa sunt un ciclon al cer-cetătorilor artei.

Horizont revista de arhitectura cehă consacra un număr întreg operei unui tânăr maestru *Arnost Wiesner*: artă esențială plină de lirism.

L'italiano foia de artă și politică culturală a spiritualului Longanesi e întotdeauna impregnată de ironia unei aristocrații intelectuale. Desenuri personale, politică fascistă manifeste jucăușe prosă de Giuseppe Raimondi și zeflemea multă lângă puțină doctrină.

Der Sturm a reluat cu prilejul aniversării Directorului său Walden (cel mai mare popularizator al artei noi) un aspect de nouă înfrățire. Găsim iarăși poezie, curaj plastic și ironia lui Walden alături de opera artiștilor ce îi va impune el Europei.

Architecture Vivante. — Publicația de arhitectura nouă a editurii Morancé este un album în care putem urmări până în detaliu dezvoltarea ce o ia stilul modern în Europa. Acest album condus cu multă precizie de arhitectul Badovici, este o școală vie, un monitor oficial și o busolă necesară căutătorului.

CITIȚI REVISTELE :

Les Cahiers d'art Paris

Revue Européene Paris

Der Sturm Berlin

Horizont Brno

Les Cahiers belges Bruxelles

Architecture vivante Paris

Și așa mai departe.

Ceeace se numește pompos «opera timpului» este o entitate foarte ireverențioasă. La distanțe de câteva decenii transformă dintr'odată pagini de o austeră gravitate, în pagini humoristice. Nu trebuie să ne înduioșem asupra memoriei lui Poitou, Ca magistrat la Curtea de Apel din Angers era predestinat la o asemenea soartă. Câte din hotărârile sale nu au fost răsturnate de Casația Franceză ?

Și apoi nu îl obliga nimeni să se improvizeze critic. Nici măcar nevoia materială a premiului. Căci pe atunci oamenii de robă aveau o situație care nici nu se putea compara cu cea de azi care în vederea premiilor face pe unii magistrați, prefecti și ma ales avocați de provincie să se improvizeze autori dramatice.

Prin firea lucrurilor justiția și literatura sunt incompatibile. Cum ar putea un om de lege să fie în afară de lege? Or e prima condiție care de la sine se pune omului de literă.

Non supra legem.

Este de ceeace ar trebui să-și dea seama mulți.

Ioșif Igiroșianu

truos ca «*M-lle Maupin*». Apoi vorbind despre puternicul roman al lui Eugène Sue care, se zice, ar fi inspirat și pe Pierre Benoit spune:

«Ce subiect revoltător acela al lui *Star Gull*».

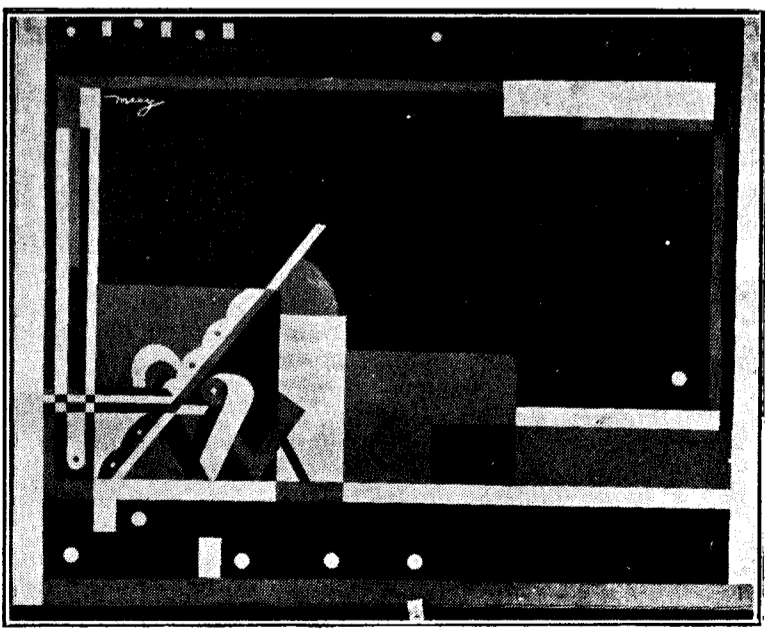
Și iar ajunge la Stendhal -

«*Le Rouge et le Noir*» și *La Chartreuse du Parme*» niște pretinse picturi ale societății cari ar face ca societatea să fie luată în desgust și oroare. Mai ales primul din aceste două lucrări, poartă pecetia unei inspirații detestabile».

Vorbind despre *Vautrin* — care de altfel căzuse dela premieră ceiace ne face să credem că ilustrul Poitou nu prea era în curent cu viața teatrală— exclamă ca un tată nobil din teatrul lui Dumas:

«Cum de am căzut atât de jos încât bunul gust și lipsa podoarei nu a protestat în noi contra unor astfel de josnicii. O! Molière! O! decadență! O, Francezi care vă numești Atenieni moderni, aceste's spectacolele cari fac de acuma delicia voastră? Asta e spiritul care vă farmecă, limbajul care vă vrăjește urechile».

În traducere liberă asta ar suna: «Voi sunteți urmașii Romei?».



M. H. Maxy : copertă de album.